

Cynaliadwyedd ar Waith

Lefel Mynediad 1 – Lefel 2

Sgiliau Bywyd a Gwaith
Cynnwys yr Uned

Cynnwys

Nod yr Uned	3
Unedau gan Sefydliadau Dyfarnu Eraill.....	3
Dogfennaeth y Gymhwyster	3
Cynnydd ar draws lefelau	4
Gofynion Cyflenwi	5
Dull Asesu	7
Lefel Mynediad 1	7
Lefel Mynediad 2	8
Lefel Mynediad 3	8
Lefel 1	9
Lefel 2	9
Cynnwys yr Uned	10
Lefel mynediad 1	10
Lefel mynediad 2	13
Lefel mynediad 3	16
Lefel 1	19
Lefel 2	22

Nod yr Uned

Mae'r uned hon yn rhan o'r cymwysterau Sgiliau Bywyd, Sgiliau Gwaith, a Sgiliau Bywyd a Gwaith, sydd ar gael ar Lefel Mynediad 1–3, Lefel 1 a Lefel 2 i gefnogi Cwricwlwm i Gymru 14-16.

Mae'r gyfres o unedau Cynaliadwyedd ar Waith wedi'i dylunio i ddatblygu gwybodaeth a dealltwriaeth dysgwyr o agwedd ar fyw'n gynaliadwy, gan archwilio'r pwnc o'r cyd-destun lleol, cenedlaethol a rhyngwladol, a darparu cyfleoedd i ddatblygu sgiliau cynaliadwyedd a chwarae rhan weithredol wrth helpu i wneud newid cadarnhaol.

Unedau gan Sefydliadau Dyfarnu Eraill

Dim ond unedau sy'n rhan o gymwysterau cymeradwy Sgiliau Bywyd, Sgiliau Gwaith, a Sgiliau Bywyd a Gwaith Open Awards a all gyfrannu at gyflawni'r cymhwyster hwn.

Ni all unedau sydd wedi'u hardystio gan Sefydliadau Dyfarnu eraill, neu unedau a gymerwyd o gymwysterau Open Awards eraill, gyfrannu at gyflawni'r cymhwyster hwn. Mae'r gofyniad hwn yn berthnasol ar draws cymwysterau o bob lefel a maint.

Dogfennaeth y Gymhwyster

Mae Manyleb yr Uned hon yn ddogfen orfodol ac rhaid ei darllen a'i chymhwyso ochr yn ochr â'r Canllaw Cymwysterau perthnasol (penodol i lefel) a Llawlyfr Darparwr Open Awards.

Cynnydd ar draws lefelau

Mae'r gyfres hon o unedau wedi'i dylunio ar gyfer dysgwyr o Lefel Mynediad 1 – Lefel 2. Gall dysgwyr symud ymlaen drwy'r lefelau drwy gydol eu taith addysg, neu ddechrau ar lefel uwch yn briodol i'w lefel dysgu, eu targedau addysg a'u dyheadau.

Mae'r tabl isod yn crynhoi'r meysydd dysgu sydd wedi'u cynnwys yn yr unedau a sut y caiff y rhain eu trin ar bob lefel.

Cysyniad	Mynediad 1	Mynediad 2	Cofnod 3	Lefel 1	Lefel 2
Deall cynaliadwyedd	Cydnabod gweithredoedd syml, cynaliadwy	Gwybod sut mae gweithredoedd yn effeithio ar yr amgylchedd	Deall beth mae cynaliadwyedd yn ei olygu a nodi effeithiau	Deall byw'n gynaliadwy a'r effaith amgylcheddol	Egluro egwyddorion ac effeithiau cynaliadwyedd
Cyd-destun lleol, cenedlaethol a byd-eang	Cydnabod gweithredoedd amgylcheddol syml yn eu lleoliad eu hunain	Gwybod arferion cynaliadwyedd yng Nghymru a chyd-destunau ehangach	Deall cynaliadwyedd mewn cyd-destunau lleol a thu hwnt	Deall cynaliadwyedd mewn cyd-destunau lleol, cenedlaethol a byd-eang	Cymharu dulliau cynaliadwyedd ar draws cyd-destunau
Sgiliau cynaliadwyedd ymarferol	Cymryd rhan mewn gweithredoedd cynaliadwyedd syml	Gwneud gweithredoedd cynaliadwyedd syml	Arddangos sgiliau cynaliadwyedd yn annibynnol	Cymhwyso sgiliau cynaliadwyedd mewn cyd-destunau ymarferol	Cynllunio a chynnal gweithgareddau cynaliadwyedd
Cyfranogiad a chyfraniad	Cymryd rhan mewn gweithgareddau syml	Cymryd rhan mewn gweithgareddau strwythuredig	Cymryd rhan mewn gweithredoedd cynaliadwyedd grŵp	Cyfrannu at gynllunio a chynnal gweithgareddau	Cynllunio, cynnal a monitro gweithgareddau cynaliadwyedd
Myfyrio a gwerthuso	Mynegi canlyniadau neu deimladau syml	Adnabod canlyniadau syml gweithredoedd	Disgrifio sut y gwnaeth y gweithredoedd helpu	Adolygu canlyniadau gweithredoedd cynaliadwyedd	Gwerthuso effeithiolrwydd ac effaith gweithredoedd
Galw Gwybyddol	Cydnabod, adnabod, cymryd rhan	Adnabod, datgan, arddangos	Disgrifio, esbonio, cymryd rhan	Disgrifio, cymhwyso, adolygu	Esbonio, cymharu, cynllunio, gwerthuso

Gofynion Cyflenwi

Cyn darparu, rhaid bod gan ddarparwyr Gynllun Darparu ac Asesu cymeradwy sy'n mapio addysgu, dysgu ac asesu i'r holl feini prawf asesu (sy'n benodol i'r lefel) ym Manyleb yr Uned hon.

Disgwylir i ddarparwyr gynllunio a chyflwyno gweithgareddau dysgu ac asesu o fewn cyfleusterau safonol ysgol/ coleg/darparwr hyfforddiant. Dylai'r uned hon fod yn hygyrch ac yn gyraeddadwy heb fod angen seilwaith arbenigol, adnoddau drud neu amodau mynediad cyfyngol.

Adnoddau Staff

Rhaid i ddarparwyr sicrhau bod athrawon cymwys a phrofiadol ar gael i gyflwyno ac asesu'r uned hon.

Rhaid i staff dosbarthu:

- Cael profiad neu wybodaeth briodol o gynaliadwyedd, materion amgylcheddol, neu feysydd cwricwlwm cysylltiedig (e.e. Dyniaethau, Gwyddoniaeth, PSHE)
- Gallu cefnogi dysgwyr mewn gweithgareddau cynaliadwyedd ymarferol (e.e. ailgylchu, camau arbed ynni, prosiectau bach)
- Cael dealltwriaeth o egwyddorion Cwricwlwm i Gymru, yn enwedig:
 - dinesigrwydd moesegol a gwybodus
 - cyd-destunau lleol, cenedlaethol a byd-eang.

Dylai fod gan staff dosbarthu gymhwyster addysgu neu hyfforddi cydnabyddedig, neu fod yn gweithio tuag ato, lle mae hyn yn ofniad gan y darparwr.

Adnoddau Corfforol

Rhaid i ddarparwyr sicrhau bod adnoddau addas a digonol ar gael i gyflwyno ac asesu'r uned hon. Dylai hyn o leiaf gynnwys:

Adnoddau Dysgu Cyffredinol

- Mynediad at wybodaeth am gynaliadwyedd, e.e.:
 - posterau, taflenni gwaith, cynnwys ar-lein
 - enghreifftiau o fentrau cynaliadwyedd lleol, cenedlaethol a byd-eang.

Adnoddau Ymarferol

- Deunydd ar gyfer gweithgareddau cynaliadwyedd, e.e.:
 - deunydd ailgylchadwy (papur, plastig, cardbord)
 - cynhwysyddion ar gyfer trefnu gwastraff
 - offer syml ar gyfer gweithgareddau ailddefnyddio (e.e. deunydd crefft).

Cyd-destun Amgylcheddol / Gweithgaredd

- Mynediad i amgylchedd addas ar gyfer gweithgareddau, e.e.:
 - tasgau yn y dosbarth
 - tir ysgol neu fannau cymunedol lleol.

Adnoddau Digidol (Ile bo'n briodol)

- Dyfais ar gyfer:
 - ymchwil
 - cofnodi tystiolaeth (lluniau/fideos)
 - cyflwyno canlyniadau

Iechyd a Diogelwch

Rhaid i ddarparwyr sicrhau:

- Trin deunydd ac offer yn ddiogel
- Goruchwyliaeth yn ystod gweithgareddau ymarferol
- Ymwybyddiaeth o risgiau amgylcheddol (e.e. gweithgareddau awyr agored).

Gofynion Mynediad

Nid oes angen unrhyw ddysgu na chymwysterau blaenorol ar ddysgwyr ar gyfer unrhyw un o'r unedau yn y gyfres hon. Fodd bynnag, wrth i lefel cymhlethdod yr iaith gynyddu drwy'r lefelau, rhaid i'r darparwr gwblhau asesiadau cychwynnol cadarn i sicrhau bod y dysgwr ag anghenion addysgol arbennig yn gallu cael mynediad at y cynnwys ar y lefel y maent yn dechrau arni.

Dull Asesu

Mae'r Mae'r gyfres hon o unedau wedi'i dylunio i'w asesu drwy dasgau a gweithgareddau asesu a ddyluniwyd gan y darparwr.

Rhaid i ddarparwyr gynnal gwiriad cyni'r asesiad ddigwydd, i gadarnhau bod y tasgau'n cwmpasu'r holl feini prawf asesu a'u bod yn briodol i'r lefel.

Rhaid bodloni'r holl feini prawf asesu'n llawn er mwyn i'r dysgwr dderbyn marc 'pas'. Ni ellir gwneud unrhyw ddyfarniad rhannol os na chaiff unrhyw feini prawf asesu eu bodloni.

Mae'n ofynnol i ddysgwyr gasglu tystiolaeth mewn portffolio o dystiolaeth. Gellir cyflwyno hwn yn ddigidol (e.e. drwy system e-bortffolio) neu ar bapur, fel y bo'n briodol i'r dysgwr unigol. Lle bynnag y bo modd, anogir e-bortffolios.

Rhaid i aseswyr asesu'r dystiolaeth a gasglwyd gan y dysgwr yn erbyn meini prawf asesu'r uned i benderfynu a yw pob un wedi'i fodloni'n llawn ai peidio. Mae pob penderfyniad asesu yn ddarostyngedig i sicrhau ansawdd mewnol (IQA) gan y darparwr a sicrhau ansawdd allanol (EQA) gan Open Awards cyn i'r canlyniad gael ei gadarnhau.

Penderfynwyd bod y mathau canlynol o dasgau asesu yn addas ar gyfer yr uned hon ar bob lefel.

Lefel Mynediad 1

Dylai asesiad o Sgiliau Cynaliadwyedd ar Waith ar Lefel Mynediad 1 gynnwys:

Math o Asesiad	Enghreifftiau o Dasgau
Paru / Trefnu	Paru eitemau i grwpiau ailgylchu (e.e. papur, plastig)
Adnabod	Adnabod eitemau ailgylchadwy neu symbolau ailgylchu o ddelweddau
Gweithgaredd Ymarferol	Dosbarthu gwastraff i'r biniau cywir (go iawn neu efelychiedig).
Cymryd Rhan gyda Chefnogaeth	Cymryd rhan mewn gweithgaredd cynaliadwyedd syml (e.e. ailddefnyddio deunydd)
Sylw	Sylw'r asesydd ar ymgymryd â gweithgaredd
Ateb Syml	Nodi sut mae gweithred yn helpu'r amgylchedd (e.e. glanach, llai o wastraff)

Lefel Mynediad 2

Dylai Asesiad o Gynaliadwyedd ar Waith ar Lefel Mynediad 2 gynnwys:

Math o Asesiad	Enghreifftiau o Dasgau
Atebion Byr	Adnabod eitemau y gellir eu hailddefnyddio/ailgylchu a nodi'r effaith amgylcheddol.
Paru / Trefnu	Paru gweithredoedd i effeithiau amgylcheddol cadarnhaol/negyddol
Tasgau Adnabod	Adnabod arferion ailgylchu Cymreig a symbolau rhyngwladol
Tasg Ymarferol	Cymryd rhan mewn gweithgaredd ailgylchu, ailddefnyddio neu gynaliadwyedd
Arddangos	Dangos ffyrdd syml o arbed ynni neu ddŵr (e.e. diffodd dyfeisiau)
Sylw	Sylw'r aseswr ar gyfranogiad a dealltwriaeth

Lefel Mynediad 3

Dylai Asesiad o Gynaliadwyedd ar Waith ar Lefel Mynediad 3 gynnwys:

Math o Asesiad	Enghreifftiau o Dasgau
Esboniad Byr	Nodi'r beth yw cynaliadwyedd a nodi'r effeithiau amgylcheddol
Tasgau Senario	Adnabod gweithredoedd cadarnhaol/negyddol sy'n effeithio ar yr amgylchedd
Tasgau Cyd-destun	Rhoi enghreifftiau o gynaliadwyedd yn lleol neu'n fyd-eang
Gweithgaredd Ymarferol	Arddangos gweithredoedd cynaliadwyedd (e.e. ailgylchu, arbed ynni)
Gweithgaredd Grŵp	Cymryd rhan mewn gweithgaredd cynaliadwyedd (e.e. menter ysgol)
Tasg Fyfyrio	Nodi sut wnaeth eu gweithredoedd gyfrannu at y gwelliant
Sylw	Sylw'r aseswr ar gyfranogiad a sgiliau

Lefel 1

Dylai Asesiad o Gynaliadwyedd ar Waith ar Lefel 1 gynnwys:

Math o Asesiad	Enghreifftiau o Dasgau
Tasgau Disgrifiadol	Disgrifio byw'n gynaliadwy a'r effaith amgylcheddol
Tasgau Cyd-destun	Amlinellu mentrau lleol a nodi materion cenedlaethol/byd-eang
Gweithgaredd Ymarferol	Dangos gweithredoedd cynaliadwyedd (e.e. lleihau gwastraff/ynni)
Tasg Ymgeisio	Defnyddio offer neu ddulliau mewn gweithgaredd cynaliadwyedd
Tasg Grŵp	Cyfrannu at gynllunio gweithgaredd cynaliadwyedd
Adrodd Tasg	Adroddiad ar ganlyniad gweithgaredd (byr, ysgrifenedig/llafar)
Sylw	Sylw'r aseswr ar gyfranogiad a chyfraniad

Lefel 2

Dylai Asesiad o Gynaliadwyedd ar Waith ar Lefel 2 gynnwys:

Math o Asesiad	Enghreifftiau o Dasgau
Tasgau Esbonio	Esbonio egwyddorion cynaliadwyedd a'r effaith ar ffordd o fyw
Tasgau Cymharu	Cymharu dulliau cynaliadwyedd mewn gwahanol gyd-destunau
Tasg Gynllunio	Cynllunio gweithgaredd cynaliadwyedd (camau, adnoddau, risgiau)
Gweithgaredd Ymarferol	Cynnal gweithgaredd cynaliadwyedd
Tasg Fonitro	Olrhain cynnydd yn erbyn y cynllun (rhestr wirio/cofnod syml)
Tasg Gofnodi	Cofnodi canlyniadau (e.e. tystiolaeth, lluniau)
Tasg Werthuso	Gwerthuso effeithiolrwydd a chyfraniad at newid cadarnhaol
Sylw	Sylw'r asesydd ar gynllunio, gweithredu ac adolygu

Cynnwys yr Uned

Lefel Mynediad 1

Teitl yr Uned: Cynaliadwyedd ar Waith

Rhif Cyfeirnod yr Uned: CBM141

Lefel: Lefel Mynediad 1

Gwerth Credyd: Un (1)

Oriau Dysgu Dan Arweiniad: 10

Nod yr Uned: Datblygu gwybodaeth a dealltwriaeth dysgwyr o agwedd ar fyw'n gynaliadwy, gan archwilio'r pwnc o'r cyd-destun lleol, cenedlaethol a rhyngwladol, a darparu cyfleoedd i ddatblygu sgiliau cynaliadwyedd a chwarae rhan weithredol wrth helpu i wneud newid cadarnhaol.

Egwyddorion Cynyddu
Cam cynnydd 1 - Rwy'n dechrau deall bod gan fy ngweithredoedd i, a gweithredoedd pobl eraill, ganlyniadau.

Deilliant Dysgu (Bydd y Dysgwr yn):	Maen Prawf Asesu (Gall y Dysgwr):
1. Gwybod ffyrdd o weithredu'n gynaliadwy	1.1 Adnabod eitemau y gellir eu hailgylchu
	1.2 Dosbarthu eitemau i'r grwpiau ailgylchu neu wastraff cywir
2. Gwybod bod gweithredoedd yn helpu neu'n niweidio'r amgylchedd	2.1 Adnabod symbol ailgylchu a ddefnyddir yng Nghymru
	2.2 Nodi un ffordd y mae gweithred yn helpu'r amgylchedd
3. Gallu cymryd rhan mewn gweithgaredd cynaliadwyedd	3.1 Defnyddio deunydd wedi'u hailgylchu i greu rhywbeth
	3.2 Dangos gweithred syml i arbed ynni neu ddŵr

Cynnwys Dangosol

Deilliant Dysgu 1	AC 1.1 Rhaid i ddysgwyr nodi eitemau y gellir eu hailgylchu yn yr ystafell ddosbarth e.e. • papur sgrap • poteli dŵr plastig • cardbord • Pots iogwrt glân AC 1.2 Rhaid i ddysgwyr gymryd rhan mewn didoli gwastraff i'r biniau cywir e.e. rhoi papur yn y bin lliw cywir a gwastraff bwyd yn y cynhwysydd/bag plastig cywir.
Deilliant Dysgu 2	AC 2.1 Rhaid i ddysgwyr adnabod logo ailgylchu Cymru, e.e. drwy bwyntio at logo "Ailgylchu dros Gymru" ar boster neu drwy adnabod y symbol ailgylchu ar finiau'r ysgol. AC 2.2 Rhaid i ddysgwyr nodi un ffordd y mae ailgylchu yn helpu'r blaned e.e. • tynnu sylw at lun o draeth glân o'i gymharu ag un llawn sbwriel • codi bawd wrth weld coedwig yn cael ei diogelu.
Deilliant Dysgu 3	AC 3.1 Rhaid i ddysgwyr ddefnyddio deunydd wedi'u hailgylchu i greu rhywbeth newydd e.e. • gwneud porthwr adar o botel blastig • defnyddio hen bapurau newydd ar gyfer prosiect papier-mâché. AC 3.2 Rhaid i ddysgwyr ddangos gweithred syml i arbed ynni neu ddŵr yn yr ysgol e.e. • diffodd y swits golau wrth adael yr ystafell • sicrhau bod tap yn gwbl ar gau ar ôl golchi dwylo.

Maes Profiad Dysgu	Y Celfyddydau
Datganiad o'r Hyn sy'n Bwysig	Mae dinasyddion gwybodus, hunanymwybodol yn ymgysylltu â'r heriau a'r cyfleoedd sy'n wynebu'r ddynoliaeth, ac yn gallu cymryd camau ystyriol a moesegol.
Perthnasol i'r Pedwar Diben	Diben 3 - Dinasyddion moesegol, gwybodus o Gymru a'r byd
Sgiliau Trawsgwricwlaidd	Llythrennedd a Digidol
Sgiliau Cyfannol	Creadigrwydd ac arloesedd
Dealltwriaeth o gynaliadwyedd ym myd gwaith a/neu waith bob dydd	Galluogi sgiliau byw'n gynaliadwy, gan eu cysylltu ag ymwybyddiaeth amgylcheddol a gyrfaedd gwyrdd, arferion yn y gweithle, a'r her cynaliadwyedd byd-eang, archwilio cynaliadwyedd yn lleol, yn genedlaethol, ac yn rhyngwladol, datblygu sgiliau ymarferol ac eiriolaeth.

Themâu Trawsbynciol Perthnasol	
Thema	Rhesymeg
Lleol/Cenedlaethol/Rhyngwladol	Ymgysylltu'n uniongyrchol â chynaliadwyedd ar draws cyd-destunau

Lefel Mynediad 2

Teitl yr Uned: Cynaliadwyedd ar Waith

Rhif Cyfeirnod yr Uned: CBM142

Lefel: Lefel Mynediad 2

Gwerth Credyd: Un (1)

Oriau Dysgu Dan Arweiniad: 10

Nod yr Uned: Datblygu gwybodaeth a dealltwriaeth dysgwyr o agwedd ar fyw'n gynaliadwy, gan archwilio'r pwnc o'r cyd-destun lleol, cenedlaethol a rhyngwladol, a darparu cyfleoedd i ddatblygu sgiliau cynaliadwyedd a chwarae rhan weithredol wrth helpu i wneud newid cadarnhaol.

Egwyddorion Cynyddu

Cam cynnydd 2 - Rwy'n gallu cydnabod pwysigrwydd y rheolau, y rolau a'r cyfrifoldebau gwahanol o fewn y cymunedau amrywiol rwy'n perthyn iddynt.

Deilliant Dysgu (Bydd y Dysgwr yn):	Maen Prawf Asesu (Gall y Dysgwr):	
1. Gwybod sut mae gweithredoedd bob dydd yn effeithio ar yr amgylchedd	1.1	Adnabod eitemau y gellir eu hailddefnyddio neu eu hailgylchu
	1.2	Esbonio sut mae gweithredoedd yn effeithio ar yr amgylchedd
2. Dysgu am ailgylchu yng Nghymru a gwledydd eraill	2.1	Adnabod arferion ailgylchu neu gynaliadwyedd a ddefnyddir yng Nghymru
	2.2	Adnabod symbol ailgylchu a ddefnyddir yn rhyngwladol
3. Gallu cymryd rhan mewn arferion cynaliadwy	3.1	Cymryd rhan mewn gweithgaredd ailgylchu, ailddefnyddio neu gynaliadwyedd.
	3.2	Dangos ffyrdd o leihau'r defnydd o ynni neu ddŵr

Cynnwys Dangosol

Deilliant Dysgu 1	AC 1.1 Rhaid i ddysgwyr nodi o leiaf ddau eitem y gellir eu hailddefnyddio yn lle eu taflu, e.e. • Defnyddio potel ddŵr ail-lenwadwy yn lle potel blastig untro • Defnyddio cefn taflen fel llyfr nodiadau sgrap AC 1.2 Rhaid i ddysgwyr nodi o leiaf ddau ffordd y gall gweithredoedd (e.e. taflu sbwriel neu wastraffu ynni) effeithio ar yr amgylchedd e.e. • Bagiau plastig yn cael eu bwyta gan ddefaid neu wartheg mewn caeau lleol • Llinellau pysgota neu fodiau plastig yn dal adar ar arfordir Cymru
Deilliant Dysgu 2	AC 2.1 Rhaid i ddysgwyr roi o leiaf dau enghraifft o wahanol arferion cynaliadwyedd e.e. • biniau lliwiau gwahanol a ddefnyddir ar gyfer ailgylchu yng Nghymru • gynlluniau cymunedol e.e. casglu sbwriel • cynlluniau'r awdurdod lleol e.e. seiclo i'r gwaith AC 2.2 Rhaid i ddysgwyr adnabod symbol a ddefnyddir yn rhyngwladol i nodi deunydd sy'n ailgylchadwy e.e. • Pwyntio at y "Dolen Mobius" (saethau'n erlid ei gilydd) ar flwch grawnfwyd • Adnabod y triongl "PET" (Polyethylen Terephthalate) ar waelod potel sudd blastig
Deilliant Dysgu 3	AC 3.1 Rhaid i ddysgwyr gymryd rhan mewn gweithgaredd grŵp neu unigol sydd wedi'i gynllunio i gefnogi cynaliadwyedd e.e. • Casglu topiau poteli plastig gwag gan gyd-ddisgyblion a'u defnyddio i greu darn o gelf • Cyfranogi mewn gweithgaredd casglu sbwriel yn y gymuned. AC 3.2 Rhaid i ddysgwyr ddangos o leiaf ddau ffordd o leihau'r defnydd o ddŵr neu ynni yn amgylchedd yr ysgol neu'r cartref e.e. • Cau ffenestri pan fo'r gwres ymlaen i gadw'r ystafell yn gynnes • Diffodd monitor cyfrifiadur ar ddiwedd gwers • Casglu dŵr glaw i ddyfrio planhigion

Maes Profiad Dysgu	Y Celfyddydau
Datganiad o'r Hyn sy'n Bwysig	Mae dinasyddion gwybodus, hunanymwybodol yn ymgysylltu â'r heriau a'r cyfleoedd sy'n wynebu'r ddynoliaeth, ac yn gallu cymryd camau ystyriol a moesegol.
Perthnasol i'r Pedwar Diben	Cam Cynnydd 2 - Gallaf gydnabod pwysigrwydd y gwahanol reolau, rolau a chyfrifoldebau o fewn y cymunedau amrywiol rwy'n perthyn iddynt
Sgiliau Trawsgwricwlaidd	Llythrennedd a Digidol
Sgiliau Cyfannol	Creadigrwydd ac arloesedd
Dealltwriaeth o gynaliadwyedd ym myd gwaith a/neu waith bob dydd	Galluogi sgiliau byw'n gynaliadwy, gan eu cysylltu ag ymwybyddiaeth amgylcheddol a gyrfaedd gwyrdd, arferion yn y gweithle, a'r her cynaliadwyedd byd-eang, archwilio cynaliadwyedd yn lleol, yn genedlaethol, ac yn rhyngwladol, datblygu sgiliau ymarferol ac eiriolaeth.

Themâu Trawsbynciol Perthnasol	
Thema	Rhesymeg
Lleol/Cenedlaethol/Rhyngwladol	Ymgysylltu'n uniongyrchol â chynaliadwyedd ar draws cyd-destunau

Lefel Mynediad 3

Teitl yr Uned: Cynaliadwyedd ar Waith

Rhif Cyfeirnod yr Uned: CBM143

Lefel: Lefel Mynediad 3

Gwerth Credyd: Un (1)

Oriau Dysgu Dan Arweiniad: 10

Nod yr Uned: Datblygu gwybodaeth a dealltwriaeth dysgwyr o agwedd ar fyw'n gynaliadwy, gan archwilio'r pwnc o'r cyd-destun lleol, cenedlaethol a rhyngwladol, a darparu cyfleoedd i ddatblygu sgiliau cynaliadwyedd a chwarae rhan weithredol wrth helpu i wneud newid cadarnhaol.

Egwyddorion Cynyddu

Cam cynnydd 3 - Rwy'n deall bod ystod o ffactorau sy'n dylanwadu ar fy ymddygiad, fy ngweithredoedd a fy mhenderfyniadau i a phobl eraill, a bod y rhain yn cynnwys dyfarniadau a safbwyntiau moesegol a moesol.

Gallaf ddeall canlyniadau fy ngweithredoedd i a gweithredoedd eraill, a sut maent yn effeithio ar fy ardal leol a Chymru, yn ogystal â'r byd ehangach.

Gallaf gymryd rhan mewn gwneud penderfyniadau, a gallaf rannu barn a thystiolaeth gyda'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau a chynrychiolwyr etholedig yn fy nghymuned.

Deilliant Dysgu (Bydd y Dysgwr yn):	Maen Prawf Asesu (Gall y Dysgwr):
1. Gwybod beth mae cynaliadwyedd yn ei olygu	1.1 Nodi'r hyn a olygir wrth 'gynaliadwyedd'
	1.2 Adnabod gweithredoedd bob dydd sy'n effeithio ar yr amgylchedd
2. Deall cynaliadwyedd mewn gwahanol gyd-destunau	2.1 Rhoi enghreifftiau o weithredoedd cynaliadwyedd mewn cyd-destun lleol neu ysgol
	2.2 Nodi problem gynaliadwyedd genedlaethol a byd-eang
3. Gallu dangos sgiliau cynaliadwyedd	3.1 Dangos sut i leihau'r defnydd o ynni neu ddŵr
	3.2 Cymryd rhan mewn gweithgaredd cynaliadwyedd grŵp

3.3 Esbonio sut wnaeth eu gweithredoedd helpu i wella'r amgylchedd

Cynnwys Dangosol

Deilliant Dysgu 1 AC 1.1 Rhaid i ddysgwyr nodi beth a olygir wrth 'gynaliadwyedd': e.e. diwallu ein hanghenion ein hunain heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu'u hanghenion nhw; "byw'n wyrdd"; gofalu am y blaned ar gyfer y dyfodol.

AC 1.2 Rhaid i ddysgwyr nodi tri gweithgaredd dyddiol sy'n effeithio ar yr amgylchedd: e.e. gadael goleuadau ymlaen; defnyddio plastigau untro; teithio mewn car yn hytrach na cherdded; gwastraff bwyd.

Deilliant Dysgu 2 AC 2.1 Rhaid i ddysgwyr roi tri enghraifft o brosiectau cynaliadwyedd yn y gymuned leol neu'r ysgol: e.e. gardd lysiau'r ysgol; grŵp "casglu sbwriel" lleol; "caffi atgyweirio" cymunedol.

AC 2.2 Rhaid i ddysgwyr nodi o leiaf dwy broblem amgylcheddol genedlaethol a dwy fyd-eang e.e.

Cenedlaethol

- Nod Cymru yw bod yn genedl ddi-wastraff erbyn 2050
- gwarchod coedwigoedd Cymru

Rhyngwladol

- lefelau'r môr yn codi yn effeithio ar ynysoedd
- toddi capiau iâ pegynol
- llygredd plastig yn y cefnforoedd

Deilliant Dysgu 3 AC 3.1 Rhaid i ddysgwyr ddangos eu bod yn defnyddio dau ffordd i leihau'r defnydd o ynni neu ddŵr e.e.

- pwyso monitorau cyfrifiadurol i ffwrdd ar ddiwedd y dydd
- gwirio bod y tapiau ar gau'n llwyr
- defnyddio "hanner fflysh" ar doiledau

AC 3.2 Rhaid i ddysgwyr gymryd rhan mewn gweithgaredd grŵp i wella amgylchedd yr ysgol e.e.

- adeiladu "gwesty pryfed"
- plannu blodau gwyllt brodorol Cymru
- creu ymgyrch poster ailgylchu ar gyfer y ffreutur.

AC 3.3 Rhaid i ddysgwyr esbonio sut y gwnaeth eu gweithredoedd yn AC 3.1 a 3.2 helpu'r amgylchedd e.e.

- roedd plannu blodau wedi helpu gwenyn
- roedd ailgylchu'n golygu bod llai o sbwriel yn mynd i'r safle tirlenwi.

Maes Profiad Dysgu	Y Celfyddydau
Datganiad o'r Hyn sy'n Bwysig	Mae dinasyddion gwybodus, hunanymwybodol yn ymgysylltu â'r heriau a'r cyfleoedd sy'n wynebu'r ddynoliaeth, ac yn gallu cymryd camau ystyriol a moesegol.
Perthnasol i'r Pedwar Diben	Diben 3 - Dinasyddion moesegol, gwybodus o Gymru a'r byd
Sgiliau Trawsgwricwlaidd	Llythrennedd a Digidol
Sgiliau Cyfannol	Creadigrwydd ac arloesedd
Dealltwriaeth o gynaliadwyedd ym myd gwaith a/neu waith bob dydd	Galluogi sgiliau byw'n gynaliadwy, gan eu cysylltu ag ymwybyddiaeth amgylcheddol a gyrfaoedd gwyrdd, arferion yn y gweithle, a'r her cynaliadwyedd byd-eang, archwilio cynaliadwyedd yn lleol, yn genedlaethol, ac yn rhyngwladol, datblygu sgiliau ymarferol ac eiriolaeth.

Themâu Trawsbynciol Perthnasol	
Thema	Rhesymeg
Lleol/Cenedlaethol/Rhyngwladol	Ymgysylltu'n uniongyrchol â chynaliadwyedd ar draws cyd-destunau

Lefel 1

Teitl yr Uned: Cynaliadwyedd ar Waith

Rhif Cyfeirnod yr Uned: CBM144

Lefel: Un (1)

Gwerth Credyd: Un (1)

Oriau Dysgu Dan Arweiniad: 10

Nod yr Uned: Datblygu gwybodaeth a dealltwriaeth dysgwyr o agwedd ar fyw'n gynaliadwy, gan archwilio'r pwnc o'r cyd-destun lleol, cenedlaethol a rhyngwladol, a darparu cyfleoedd i ddatblygu sgiliau cynaliadwyedd a chwarae rhan weithredol wrth helpu i wneud newid cadarnhaol.

Egwyddorion Cynyddu

Cam cynnydd 4 - Gallaf ddadansoddi ac esbonio effaith penderfyniadau a wneir gan unigolion, llywodraeth leol, genedlaethol neu fyd-eang, a sefydliadau anllwywodraethol ar bobl, eu hawliau a'r amgylchedd.

Deilliant Dysgu (Bydd y Dysgwr yn):	Maen Prawf Asesu (Gall y Dysgwr):
1. Deall byw'n gynaliadwy	1.1 Disgrifio'r hyn a olygir wrth ffordd o fyw gynaliadwy
	1.2 Disgrifio sut mae gweithgarwch dynol yn effeithio ar yr amgylchedd
2. Deall cynaliadwyedd ar draws cyd-destunau	2.1 Amlinellu menter gynaliadwyedd leol
	2.2 Esbonio pwrpas polisi cynaliadwyedd cenedlaethol
	2.3 Disgrifio problem cynaliadwyedd fyd-eang
3. Gallu cymhwyso sgiliau cynaliadwyedd	3.1 Cyfrannu at gynllunio gweithgaredd cynaliadwyedd
	3.2 Cynnal gweithgaredd cynaliadwyedd
	3.3 Disgrifio canlyniad gweithgaredd cynaliadwyedd

Cynnwys Dangosol

Deilliant Dysgu 1	AC 1.1 Rhaid i ddysgwyr ddisgrifio beth a olygir wrth 'ffordd o fyw cynaliadwy' gan ddefnyddio o leiaf tri enghraifft e.e. • gwneud dewisiadau sy'n lleihau'r defnydd o adnoddau naturiol • byw mewn ffordd sy'n diogelu'r blaned ar gyfer y dyfodol • Cydbwysu anghenion cymdeithasol, economaidd, ac amgylcheddol AC 1.2 Rhaid i ddysgwyr ddisgrifio o leiaf tri enghraifft o sut mae gweithgarwch dynol yn effeithio ar yr amgylchedd e.e. • allyriadau carbon o ddulliau trafnidiaeth yn achosi cynhesu byd-eang • llygredd plastig yn mynd i mewn i'r gadwyn fwyd datgoedwigo sy'n arwain at golli bioamrywiaeth
Deilliant Dysgu 2	AC 2.1 Rhaid i ddysgwyr amlinellu menter gynaliadwyedd yn eu hardal leol neu yn yr ysgol, gan gynnwys: • pwy sy'n gyfrifol • beth yw'r pwrpas • sut y caiff ei ariannu neu ei drefnu • yr effaith y mae'n ei chael Mae enghreifftiau o fentrau yn cynnwys: • siop ysgol "Di-blastig" • prosiect gardd gymunedol lleol • llwybr bws trydan newydd cyngor lleol. AC 2.2 Rhaid i ddysgwyr egluro pwrpas o leiaf un o bolisiâu amgylcheddol cenedlaethol Cymru, e.e. • Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) (i wella lles cymdeithasol/amgylcheddol) • Strategaeth Taflu Sbwriel a Thipio Anghyfreithlon Cymru; y nod ar gyfer "Cymru Sero Net" erbyn 2050. AC 2.3 Rhaid i ddysgwyr ddisgrifio o leiaf un cytundeb rhyngwladol neu faterion amgylcheddol byd-eang e.e. • Cytundeb Paris (cyfyngu ar gynnydd tymheredd byd-eang) • Nodau Datblygu Cynaliadwy'r Cenhedloedd Unedig (SDGs) • effaith toddi capiau iâ ar lefelau'r môr byd-eang.
Deilliant Dysgu 3	AC 3.1 Rhaid i ddysgwyr gyfrannu at gynllunio prosiect cynaliadwyedd: e.e. • awgrymu syniadau mewn map meddwl grŵp • helpu i greu rhestr o bethau i'w gwneud ar gyfer gardd yr ysgol

- helpu i ddylunio poster ar gyfer wythnos “Cerdded i'r Ysgol”.

Rhaid i'r cynllun gynnwys o leiaf:

- diben y prosiect
- y camau/gweithredoedd sydd eu hangen
- rolau/cyfrifoldebau
- llinellau amser
- adnoddau

AC 3.2 Rhaid i ddysgwyr gymryd rhan yn y prosiect cynaliadwyedd a gynlluniwyd o dan AC 3.1. Rhaid i hyn fod yn unol â'r rolau/cyfrifoldebau a neilltuwyd.

AC 3.3 Rhaid i ddysgwyr adrodd canlyniad y gweithgaredd cynaliadwyedd y cymeron nhw ran ynddo e.e.

- ysgrifennu crynodeb byr o faint o sbwriel a gasglwyd
- cyflwyno llun o "Westy Pryfed" gorffenedig
- dweud wrth y dosbarth a oedd ymgyrch “Diffodd Goleuadau” wedi arbed ynni.

Maes Profiad Dysgu	Y Celfyddydau
Datganiad o'r Hyn sy'n Bwysig	Mae dinasyddion gwybodus, hunanymwybodol yn ymgysylltu â'r heriau a'r cyfleoedd sy'n wynebu'r ddynoliaeth, ac yn gallu cymryd camau ystyriol a moesegol.
Perthnasol i'r Pedwar Diben	Diben 3 - Dinasyddion moesegol, gwybodus o Gymru a'r byd.
Sgiliau Trawsgwricwlaidd	Llythrennedd a Digidol
Sgiliau Cyfannol	Creadigrwydd ac arloesedd
Dealltwriaeth o gynaliadwyedd ym myd gwaith a/neu waith bob dydd	Galluogi sgiliau byw'n gynaliadwy, gan eu cysylltu ag ymwybyddiaeth amgylcheddol a gyrfaedd gwyrdd, arferion yn y gweithle, a'r her cynaliadwyedd byd-eang, archwilio cynaliadwyedd yn lleol, yn genedlaethol, ac yn rhyngwladol, datblygu sgiliau ymarferol ac eiriolaeth.

Themâu Trawsbynciol Perthnasol	
Thema	Rhesymeg
Lleol/Cenedlaethol/Rhyngwladol	Ymgysylltu'n uniongyrchol â chynaliadwyedd ar draws cyd-destunau

Lefel 2

Teitl yr Uned: Cynaliadwyedd ar Waith

Rhif Cyfeirnod yr Uned: CBM145

Lefel: Dau (2)

Gwerth Credyd: Un (1)

Oriau Dysgu Dan Arweiniad: 10

Nod yr Uned: Datblygu gwybodaeth a dealltwriaeth dysgwyr o agwedd ar fyw'n gynaliadwy, gan archwilio'r pwnc o'r cyd-destun lleol, cenedlaethol a rhyngwladol, a darparu cyfleoedd i ddatblygu sgiliau cynaliadwyedd a chwarae rhan weithredol wrth helpu i wneud newid cadarnhaol.

Egwyddorion Cynyddu

Cam cynnydd 5 - Gallaf werthuso sut mae credoau, safbwyntiau a phrofiadau gwahanol pobl yn effeithio ar weithredu moesol a gwerthfawrogol mewn ymateb i heriau a chyfleoedd y gorffennol, y presennol a'r dyfodol

Gallaf archwilio'n feirniadol fy agweddau, fy rhagdybiaethau a fy ymddygiad, ynghyd â gweithredoedd pobl eraill. Gallaf hefyd archwilio'n feirniadol sut mae'r rhain yn effeithio ar fy ardal leol a Chymru, yn ogystal â'r byd ehangach.

Gallaf esbonio pwysigrwydd y rôl a chwaraeir gan grwpiau, llywodraethau, busnesau a sefydliadau anllywodraethol wrth greu dyfodol cynaliadwy, a sut y maent yn effeithio ar bobl a'u hawliau ac ar yr amgylchedd.

Deilliant Dysgu (Bydd y Dysgwr yn):	Maen Prawf Asesu (Gall y Dysgwr):
1. Deall egwyddorion cynaliadwyedd	1.1 Esbonio egwyddorion sylfaenol cynaliadwyedd
	1.2 Esbonio sut mae dewisiadau ffordd o fyw yn effeithio ar gynaliadwyedd
2. Deall cynaliadwyedd yng nghyd-destunau lleol, cenedlaethol a rhyngwladol	2.1 Cymharu dulliau cynaliadwyedd mewn gwahanol gyd-destunau
	2.2 Crynhoi polisi neu nod cynaliadwyedd cenedlaethol
	2.3 Esbonio effaith mater cynaliadwyedd byd-eang

3. Gallu cwblhau gweithgaredd cynaliadwyedd	3.1	Cynllunio gweithgaredd cynaliadwyedd
	3.2	Cynnal y gweithgaredd a gynlluniwyd
	3.3	Cofnodi canlyniadau'r gweithgaredd
	3.4	Gwerthuso sut y cyfrannodd y gweithgaredd at newid cadarnhaol

Cynnwys Dangosol

Deilliant Dysgu 1 AC 1.1 Rhaid i ddysgwyr egluro egwyddorion allweddol cynaliadwyedd gan gynnwys amgylcheddol, cymdeithasol ac economaidd e.e.

- Mae "Amgylchedd" yn canolbwyntio ar adnoddau naturiol
- Mae "Cymdeithasol" yn sicrhau tegwch ac iechyd
- Mae "Economaidd" yn cefnogi swyddi gwyrdd; sut mae'n rhaid i'r tri gydbwysu er mwyn cynaliadwyedd gwirioneddol.

AC 1.2 Rhaid i ddysgwyr esbonio sut mae dewisiadau ffordd o fyw personol yn effeithio ar yr amgylchedd e.e.

- ôl troed carbon deiet uchel mewn cig
- y gost ddŵr gudd mewn ffasiwn cyflym
- effaith "pŵer fampir" o electroneg wrth gefn
- manteision defnyddio trafndiaeth gyhoeddus mewn ardaloedd trefol yng Nghymru

Deilliant Dysgu 2 AC 2.1 Rhaid i ddysgwyr gymharu dau fenter gynaliadwyedd wahanol. Rhaid i un fod yn fenter leol, a rhaid i un fod yn genedlaethol neu'n rhyngwladol e.e.

- cymharu casgliad sbwriel cymunedol "Cadw Cymru'n Daclus" â chynllun compostio gwastraff bwyd a arweinir gan y cyngor
- cymharu gardd "Eco-Bwyllgor" ysgol â phrosiect fferm wynt masnachol cenedlaethol
- cymharu manteision "Caffi Atgyweirio" yn erbyn canolfan ailgylchu draddodiadol.

AC 2.2 Rhaid i ddysgwyr grynhoi prif nodau polisi neu nod cynaliadwyedd cenedlaethol e.e.

- nod "Cymru Gwydn" ar gyfer bioamrywiaeth
- "Cymru Lewyrchus" sy'n canolbwyntio ar garbon isel
- yr angen i gyrff cyhoeddus feddwl am y tymor hir
- y saith nod llesiant a gynlluniwyd i ddiogelu dinasyddion Cymru yn y dyfodol.

AC 2.3 Rhaid i ddysgwyr esbonio effaith mater amgylcheddol byd-eang ar wlad benodol e.e.

- sut mae lefelau'r môr sy'n codi yn effeithio ar genedl isel Kiribati
- sut mae datgoedwigo yn yr Amason yn effeithio ar hinsawdd leol Brasil
- sut mae tonau gwres eithafol yn effeithio ar amaethyddiaeth yn India
- sut mae llygredd plastig yn effeithio ar fywyd morol yn y Barriff Mawr.

Deilliant
Dysgu
3

AC 3.1 Rhaid i ddysgwyr gynllunio prosiect i wella cynaliadwyedd o fewn yr ysgol neu'r gymuned leol e.e.

- creu llinell amser gam wrth gam ar gyfer wythnos "Di-blastig" yr ysgol
- dylunio cynllun ar gyfer gardd peillwyr newydd
- amlinellu'r camau i sefydlu siop cyfnewid unffurf
- llunio cynllun cyfathrebu i annog cyfoedion i arbed dŵr.

Rhaid i ddysgwyr gynnwys asesiad o'r adnoddau a'r risgiau posibl sy'n gysylltiedig â phrosiect grŵp e.e. nodi cost hadau neu finiau; asesu'r risg o beryglon baglu wrth gasglu sbwriel; nodi pa aelodau o staff sydd eu hangen i oruchwylio; asesu oedi sy'n gysylltiedig â'r tywydd ar gyfer prosiectau awyr agored.

Rhaid i'r cynllun gynnwys:

- rolau a chyfrifoldebau o fewn y grŵp i sicrhau bod y llwythi gwaith yn deg
- asesiad o'r adnoddau sydd eu hangen
- asesiad o unrhyw risgiau
- Yr amserlen ar gyfer cwblhau
- sut y caiff y prosiect ei fonitro a'i werthuso

AC 3.2 Rhaid i ddysgwyr ddangos sgiliau ymarferol i weithredu'r gweithgaredd cynaliadwyedd a gynlluniwyd, yn unol â'r rolau a'r cyfrifoldebau y cytunwyd arnynt yn AC 3.1.

AC 3.3 Rhaid i ddysgwyr fonitro cynnydd y gweithgaredd yn erbyn y cynllun gwreiddiol e.e.

- ticio tasgau wedi'u cwblhau ar siart Gantt
- defnyddio siart talli i gofnodi faint o ddisgyblion a ddefnyddiodd y biniau ailgylchu newydd
- tynnu ffotograffau "cyn ac ar ôl"
- cynnal arolwg hanner ffordd i weld a yw ymwybyddiaeth wedi cynyddu.

AC 3.4 Rhaid i ddysgwyr werthuso canlyniadau'r gweithgaredd cynaliadwyedd e.e.

- cyfrifo cyfanswm pwysau'r plastig a ddargyfeiriwyd o safle tirlenwi
- cyflwyno siart bar sy'n dangos arbedion ynni
- ysgrifennu crynodeb ffurfiol o lwyddiannau'r prosiect
- dogfennu adborth gan bennaeth yr ysgol neu aelodau o'r gymuned leol.

Rhaid i'r gwerthusiad gynnwys myfyrdod ar sut y cyfrannodd y gweithgaredd at newid cadarnhaol yng Nghymru e.e.

- gwerthuso sut mae eu prosiect yn cefnogi nod "Cymru Sero Net"
- adnabod sgiliau personol a enillwyd fel arweinyddiaeth neu ymwybyddiaeth amgylcheddol
- awgrymu sut y gellid ehangu'r prosiect yn y dyfodol
- trafod sut mae gweithredoedd lleol yn cyfrannu at yr hunaniaeth genedlaethol Gymreig o fod yn "genedl werdd."

Maes Profiad Dysgu	Y Celfyddydau
Datganiad o'r Hyn sy'n Bwysig	Mae dinasyddion gwybodus, hunanymwybodol yn ymgysylltu â'r heriau a'r cyfleoedd sy'n wynebu'r ddynoliaeth, ac yn gallu cymryd camau ystyriol a moesegol.
Perthnasol i'r Pedwar Diben	Diben 3 - Dinasyddion moesegol, gwybodus o Gymru a'r byd
Sgiliau Trawsgwricwlaidd	Llythrennedd a Digidol
Sgiliau Cyfannol	Creadigrwydd ac arloesedd
Dealltwriaeth o gynaliadwyedd ym myd gwaith a/neu waith bob dydd	Galluogi sgiliau byw'n gynaliadwy, gan eu cysylltu ag ymwybyddiaeth amgylcheddol a gyrfaedd gwyrdd, arferion yn y gweithle, a'r her cynaliadwyedd byd-eang, archwilio cynaliadwyedd yn lleol, yn genedlaethol, ac yn rhyngwladol, datblygu sgiliau ymarferol ac eiriolaeth.

Themâu Trawsbynciol Perthnasol	
Thema	Rhesymeg
Lleol/Cenedlaethol/Rhyngwladol	Ymgysylltu'n uniongyrchol â chynaliadwyedd ar draws cyd-destunau